

G-kuckó

G-HANGOLÓ

Mondogassuk előbb lassan, jól artikulálva, majd egyre gyorsulva:

- ga-gá-ge-gé-go-gó-ga-gá-ge-gé-go-gó...
- gi-ga-gá-gü-ge-gé-gi-ga-gá-gü-ge-gé-
- agga-egge-üggü-agga-egge-üggü...

Ejtsük tisztán a következő szósorokat, majd mondjunk egy-egy szósort gyorsabban, nyelvgyötrőként ismételve:

- ing, reng, rang
- ringat, renget, hangot
- reggel, foggal, maggal

Giling-galang

Harangozzunk a hangunkkal, mondogassuk ütemesen a következő mondókát:

<u>G</u> iling-galang,	□ □	ti-ti ti-ti
<u>szól</u> a harang.	□ □	ti-ti ti-ti

Dülöngéljünk is hozzá a felsőtestünkkel, negyed értékenként jobbra, illetve balra dőlve! Dallamot is vihetünk a harangszóba: soronként az első sorfelet magasabb hangon, a második sorfelet mélyebb hangon mondjuk!

Mondjuk el a *Giling-galang*, *giling-galang* kezdetű hosszabb harangmondókát is, soronként felelgetve! Követhetjük ez is harangmozgással (negyed értékenként jobbra-balra dőlve) és dallamváltással (kétszótagonként magasabb-mélyebb hangon):

Giling-galang, giling-galang,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
szól reggel a kicsi harang.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Magas torony kis harangja,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

messze szállva int a hangja.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
Giling-galang, giling-galang,	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
szól reggel a kicsi harang.	□□ □□	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti

Ha jól megy a harangozás, alkossunk harangkórust, amiben egy kóruszólam és egy szólószólam lesz! A kóruszólam egyenletesen mondogatja a rövid mondókát, amíg a hosszú mondóka utolsó szava el nem hangzik. A szólószólam mondja a hosszabb mondókát, amit három gyerekre oszthatunk kétsoronként (vagyis mondatonként). A kórus- és szólószólam törekedjen arra, hogy azonos ütemben mondják a szöveget. Ha sikerül, a végén egyszerre mondják ki a „harang” szót.

Érdeemes a harangkórust a kóruszólam mondókájával kezdeni, és miután elmondták egyszer a mondókájukat, akkor léphet be a szólószólam első szólistája.

LIBA MONDJA

Kép- és filmböngésző

Eszközигény: Számítógép, kivetítő, hangszóró

A harangzó messzire elhallatszik. Keressük meg a nyitó oldalpáron (46–47.), honnan érkezik! Honnan szól a harang? Vajon miért épült a templom (kápolna) a dombtetőn? (Így még messzebbre elhallatszik a hangja.)

Miért van szükség harangszóra? Mikor szólal meg a harang? Mit jelentett ez a régen élő ember számára, amikor még nem volt mobiltelefon és karóra sem?

Találunk-e még valami zajkeltőt, hangadót az oldalpáron?

Tudják-e a gyerekek, milyen hangot adnak a libák? Hogy szoktuk a hangjukat utánozni?

Alkossunk libakórust: mindenki libahangon szólaljon meg!

Majd nézzünk meg egy rövid videófilmet, ahol a libák egyenesen koncertet adnak.

Kattints ide!

A filmen látott libák milyen színűek voltak?

Milyen színűek az ABC-kuckóban lévő libák? Melyikből van több?

Mit csinálnak? Hova mennek?

Hogyan szoktak a libák vonulni? (libasorban, egymás után totyogva)

Figyeljük meg a libák vonulását is egy rövid videófilmen!

Kattints ide!

Libasorpróbák

Eszközигény: Számítógép, kivetítő, hangszóró

Álljanak fel a gyerekek, és a padsorok között (akár padsoronként) alkossanak egy-egy libasort! Soronként 8-10 gyerek is állhat egymás mögött, kellő helyet hagyva a mozgáshoz. A libasorok vonulni fognak, apró léptekkel, a terem egyik vége felől a másik felé. Közben a *Liba mondja: gi-gá-gá* kezdetű mondókát mondogatják, és negyed értékenként lépnek egyet:

Liba mondja: gi-gá-gá, □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá
gialog megyünk világgá. □□ □ | ti-ti-ti-ti ti-ti-tá

A terem túlsó végénél van most a világ vége. Amelyik libasor megérkezik, hallgasson el, és forduljon meg a másik irányba. Most hangot váltunk: szintén libahangon, de más ritmusban gágognak és vonulnak a sorok a helyük felé (amikor megérkeznek, leülnek). A „Gá-gá-gá” hangutánzózt mondják, egyenletes negyed (tá) értékekkel, negyed értékű szünettel a végén:

Gá-gá-gá – | | | – tá-tá-tá (szün)

Mutassuk be Hárs Ernő *Libasor* című versének első versszakát úgy, hogy a gyerekek a „Gá-gá-gá” libahangot mondják, amire a pedagógus felel az első versszak ritmikus felolvasásával (a hosszú sort sortöréssel ábrázoljuk, így jobban áttekinthető):

Gá-gá-gá – jönnek a libák, | | | – □□ | tá-tá-tá (szün) ti-ti-ti-ti-tá
gúnár fújja legelő a □□ □□ ti-ti-ti-ti ti-ti-ti-ti
sárga trombitát. □□ | ti-ti-ti-ti-tá

Alkossanak a gyerekek négy csoportot (a korábbi libasorok is együtt maradhatnak), és olvassanak el egy-egy versszakot a versből! Olvassák fel ritmizálva, és tanulják meg a rövid szöveget (akinek nem megy, elég, ha gágogni fog)! Minden csoport alkosson egy verses hangmozgás kompozíciót, amikor libasorban vonulnak, a verset mondogatva!

A négy libasor mutassa be egymás után a libák vonulását, így rakjuk össze a teljes verset!

Kérdezzük meg: Vajon hová vonulhatnak ilyen szép rendben a libák?

A libák hangos vonulását egy baromfiudvart bemutató videófilmen is megnézhetjük, ahol az útlejtés végén a kerítésnél ér véget. Ha nem lenne ott az akadály, totyognának tovább friss fűvet vagy vizet keresve, amiben úszkálhatnak.

Kattints ide!

Libasor-kompozíció

Eszközigény: Fehér-/szürke-/krémszínű lapok, ceruza, olló, ragasztó, csomagolópapír

Fehér vagy szürke, krémszínű lapra rajzoljanak a gyerekek libaformát, és vágják ki! Csoportonként alkossanak a libaformákkal libasort, és ragasszák fel egy hosszú csomagolópapír-csíkra (alaprak íves csomagolópapírt vághatunk hosszában ketté vagy négyrét)!

A libasor mellett a környezetet is ábrázolhatják a csoportok rajzolással, papírkollázssal.

Végül a négy libasorképet helyezzük el egymás alá, hogy nagyobb libacsapatot alkossanak!

Gyertek haza, libuskáim!

A *Gyertek haza ludaim* című játék sokféle változatban él. Ezek közül egy kevésbé ismert változatot próbáljunk ki!

A szabadban érdemes játszani, az egész osztály részt vehet a játékban. Kijelölünk egy gazdasszonyt és egy rókát, a többiek a libák. A gazdasszonnal szemben – 10-15 méterre – állnak a libák, a róka pedig középtájon, tőlük oldalra lapul. (Nagy létszám esetén több rókával is játszhatunk.) Miután mindenki elfoglalta a helyét, a gazdasszony hívni kezdi a libákat, és figyelmezteti őket a rókaveszélyre. A libák erre futni kezdenek a gazdasszony felé, a róka pedig

előugrik, hogy a libák közül valakit elkapjon. A gazdasszony és a róka szavaira a libák gágogva felelnek. Gágogással érzékeltetik a gyerekek a libák érzelmi állapotát, illetve annak változását (bizalom – ijedtség – félelem). Akit a róka megfog, az lesz az új róka. A régi róka beáll a libák közé, vagy ő lesz a gazdasszony.

Asszony: Gyertek haza, libuskáim!

Libák: Gá-gá gá-gá-gá.

Asszony: Erdőszélén róka jár kint.

Libák: Gá-gá gá-gá-gá.

Róka: Itt a, itt a vén róka,
Ki a libát megfogja.

Libák: Gá-gá gá-gá-gá.

A párbeszéd énekes változata kottával megtalálható a Csemadok weboldalán.

Kattints ide!

VERSKÉPEK - VERSHANGOK

Képböngésző

Nézzük meg még egyszer a nyitó oldalpár képét (46–47. o.)! Hova tartoznak a libák? Honnan jöttek el ilyen messzire? (Valószínűleg a távoli kis házhoz tartoznak, és kiengedték őket a mezőre.)

Van valaki a ház körül. Ki lehet ő, és mit csinál? (Egy asszony sepreget. Nevezhetjük gazdasszonynak is.)

Gat-get

Az asszony sepreget. Szótagolva mondjuk a szót: sep-re-get! Vágjuk le az utolsó szótagot: -get! Mit csinál még otthon az asszony? Keressünk egy hasonló (de mély hangrendű) szót! Pl. mosogat. Mondjuk ezt is szótagolva: mo-so-gat, és vágjuk le az utolsó szótagot: -gat!

Mit csinálhat még az asszony gat-gettel? Gyűjtsünk hasonló, -gat, -get végű szavakat! Pl.:

- porolgat, sorolgat, tologat, fonogat, mondogat...
- tereget, sütöget, keneget, beszélget, ölelget...

Olvassuk fel Szabó T. Anna *Gatget* című versét úgy, hogy a pedagógus olvassa a páratlan sorokat, amire a gyerekek a sorvégnek megfelelően a páros „gat, gat, gat” vagy „get, get, get” sorral felelnek! Próbáljuk ki előbb egy-egy sorpárral, majd olvassuk fel így az egész verset!

Vegyük elő a szöveget, és a gyerekek néma olvasással keressék meg és jelöljék (aláhúzva) a gat-get végű szavakat! Mely szavakat találtuk meg ezek közül már a szógyűjtésnél? Melyek az újak?

Ki lehet a „mama”? (édesanya, nagymama?)

Ki beszél a versben? Ki látja így a mamát? Mit jelent számára ez a sok munka? Mikor érezheti magát legjobban?

Miből érzékeljük, hogy a sok munka (a sok -gat-get) is a gyerekért van, és biztonságot ad? (Különben nem játszana ilyen felszabadultan a szavakkal. A gat-get ismétlődése számára újdonság, érdekes, mint egy mondóka. Így születik a gyereknyelvben a mondókázás.)

Megismételhetjük a szóló-kórus felolvasást úgy, hogy most a szólósorokat is a gyerekek olvassák. Jelöljük ki az olvasókat az önként vállalkozók közül (versszakonként lehet más)!

Ezután játsszuk el a verset mozgással kísérve! A szólósorokat a pedagógussal együtt mondhatják a gyerekek, aki tud, bekapcsolódik. A refrénsorokat mindenki mondja! Közben mozgással kísérik a szöveget, mintha a mama szorgoskodna!

Gezemice-lángos

Eszközigény: Számítógép, digitális tábla

Hol lakik a képen látható asszony (mama)? Milyen településhez tartozhat ez a ház? (falu/város széle vagy tanya)

A következő verssel egy városba érkezünk, ami nem szerepel a képen. Ennek a képeit a gyerekeknek kell elképzelni. Hunyják le a szemüket, le is takarhatják. Füleljenek a versre, és figyeljenek, milyen képek jelennek meg előttük!

Olvassuk fel lassan, tagoltan Weöres Sándor *Csupa fehér* című versét. Majd nyissák ki a gyerekek a szemüket, és kérdezzük meg, milyen képeket láttak, mire emlékeznek a versből! – Hallgassuk meg a válaszokat! Majd kérdezzük meg, hogy minden szót értettek-e? Van-e olyan szó, amit jó lenne látni is? A szókeresést néma olvasással is végezhetjük, illetve ellenőrizhetjük, hogy minden problémás szóra felfigyeltek-e.

A *Pék, taliga, gezemice* című tankockán a vers kifejezéseit párosíthatjuk a képekkel.

Kattints ide!

A kép a gyerekeknek többet mond, de a szómagyarázat is segít:

- gezemice = gizgaz, törmelék; kotyvalék
- gezemice-lángos = kenyérsütéskor a tészta maradékából kemencében sütött, egyéb maradékokkal megszórt kenyérlángos
- vánkos = párna
- taliga = kétkerekű jármű, amit emberi vagy állati erővel mozgatnak; van, ahol a kézi targoncát is taligának hívják

Gezemiceritmus

A vidám kis vers a ritmusával is serkentően hat. Kísérjük koppantásokkal a versritmust, amit az ütemhangsúly mellett az időmérték (a szótagok hossza) is erősen alakít!

Reggel süt a pék, süt a pék – – | U U – | U U – tá-tá ti-ti-tá ti-ti-tá

Gezemice-lángost. U U U U | – – ti-ti-ti-ti tá-tá

Rakodó nagyanyó U U – | U U – ti-ti-tá ti-ti-tá

Beveti a vánkost. U U U U | – – ti-ti-ti-ti-tá-tá

Reggel nagy a hó, nagy a jég, – – | U U – | U U – tá-tá ti-ti-tá ti-ti-tá

Belepi a várost. U U U U | – – ti-ti-ti-ti-tá-tá

Taligán tol a pék U U – | U U – ti-ti-tá ti-ti-tá

Gezemice-lángost. U U U U | – – ti-ti-ti-ti tá-tá

Legérdekesebb ritmusa az ismétlődő „Gezemice-lángost” sornak van, ezen belül is a „gezemice” szónak. Csupa rövid szótagból áll, a ritmusa: ti-ti-ti-ti. Valószínűleg ezért is került a versbe.

Gyűjtsünk még ilyen „gezemiceritmusú” szavakat! Pl. kutyafüle, icipici, csiribiri, csigabiga, zenebona, ide-oda, cicamica, fakatica (lásd még a *Fakatica* című vers szavait a 19. oldalon).

Koppantók

Eszközигény: Számítógép, digitális tábla, termékek, gallyak

Nyulász Péter *Koppantó* című versében is ott található az egyik szóban a „gezemiceritmus”. Olvassuk fel a verset, a gyerekek pedig füleljenek, észreveszik-e a ti-ti-ti-ti ritmusú szót! (galagonya)

Tudják-e, mi az a galagonya? És a jegenye-venyige?

A *Koppantó* című tankockán párosítsuk a vers növényneveit, szavait a képekkel! Így jobban el tudják képzelni a gyerekek a vers képi világát.

Kattints ide!

A kép-szó párokat rendezzük el a vers szerinti sorrendbe! Majd ezek segítségével idézzük fel emlékezetből az egész verset! Ne feledkezzünk meg a végén a Koppról sem!

Kopogjuk le a vers ritmusát! A kopogáshoz előzetesen gyűjtsünk gesztenyét, gallyat, venyigét, esetleg kókuszdióhéjat, bambusznádat! A gyerekek egy-egy termést, növényrészt fogjanak a kezükbe, és ezekkel kopogják a versritmust, amit szintén az ütemhangsúly és időmérték alakít:

<u>Haj</u> lik a <u>bam</u> busz,	– U U – –	tá-ti-ti tá-tá
<u>kop</u> pan a <u>kó</u> kusz,	– U U – –	tá-ti-ti tá-tá
<u>sü</u> ni-tüske <u>gesz</u> tenye,	U U – U – U U	ti-ti-tá-ti tá-ti-ti
a <u>je</u> genye- <u>veny</u> ige,	U U U U U U U	ti-ti-ti-ti ti-ti-ti
<u>gal</u> agonya <u>gal</u> lya.	U U U U – U	ti-ti-ti-ti tá-ti
<u>Kopp</u> .	–	tá

A termésekből, gallyakból, ágakból készítsünk kopogó, zörgő-börgő ritmushangszereket! Nagyné Árgány Brigitta *Játékos mesterkedések* című, online is elérhető kiadványában sok jó ötletet találunk ehhez, többek között ágak, dió, kókuszdió felhasználásával.

Kattints ide!

GOMBA, GOMBA, GOMBA!

Gombamondóka

Olvassuk fel a gyerekeknek Donászy Magda *Gomba* című versének első két sorát!
Majd kérdezzük meg: Vajon miért nincs gondja a gombának? Hogyan folytatnátok a verset?
Hallgassuk meg a gyerekek ötleteit, majd olvassuk el a folytatást is!
Miért örül az esőnek a gomba? Mi kell még a növekedéséhez? (meleg)

Játsszuk el a gomba növekedését a mondóka soraira:

Gomba, gomba, gomba! / Nincsen semmi gondja! – lekuporodunk, picire összehúzzuk magunkat, két kezünket összekulcsolva a fejünkre tesszük
Ha az eső esik rája, / nagyra nő a karimája. – lassan növekszünk, előbb guggolva kiegyenesedünk, majd felállunk, karunk gombaernyőt formáz a fejünkön
Az esőt csak neveti, / van ernyője, teheti. – nevetünk, mosolygunk az ernyő alatt.

Gombászás

Nézzük meg a 48–49. oldal képét. Milyen gombákat látunk? Felismerik valamelyiket a gyerekek? Mekkora a gombák az ember lábához képest?
Kinek a lába kerülhetett a képre? Mit gondoltok, mit csinál az illető? – Hallgassuk meg a gyerekek válaszait, majd olvassuk fel Miklya Luzsányi Mónika *Gombászás* című történetét!
Mit szeret mama a kirándulásban? Milyen gombákat gyűjt össze? Melyikkel van jóban? Melyiket kerüli el? Miért?

Mit tesz az összegyűjtött gombákkal? A szabadban szedett gombákat miért kell mindig megmutatni egy gombaszakértőnek?

Gombaszakértők

Eszközigény: Számítógép, kivetítő

A történet megismerése után legyünk mi is „szakértők” egy kicsit: meg tudják-e mutatni a gyerekek az oldalpáron, melyik gombaféle hol látható?

Keressük meg a történetben szereplő gombákat a *Gombászás* című tankockán is, és csoportosítsuk az ehető és mérges gombákat! Az „i” fölött a gombafaj nevét is megtaláljuk. A képek kattintással nagyíthatók. A gyilkos galócán jól megfigyelhető a gomba bocskora, amiből a tönk kinő.

Kattints ide!

Gombakollázs

Eszközigény: Színes papírok, ollók, ragasztók, csomagolópapírok

A gombák akkor is szépek, ha mérgesek. Sokszor elég csak gyönyörködni bennük, a szemünkkel „kóstolgatni” őket. Kis csoportokban készítsenek a gyerekek egy gombákkal teli képet papírkollázs-technikával! Az alap lehet félvíves karton vagy csomagolópapír. Az erdei környezetet is kollázzsal készítsék el, amiben szétszórva, foltokban, csoportosan jelennek meg a gombák!

Végül a csoportok képeit illesszük egymás mellé, így egész gombamezőt alakíthatunk ki!